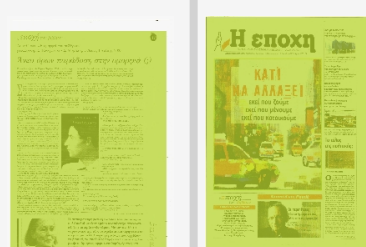

Media: ΕΠΟΧΗ Page: 39 Published at: 08-10-2023
Author: Surface: 1198.32 cm² Circulation: 630
Subjects:

η ΕΠΟΧΗ των βιβλίων

11

Anne Carson «Η ομορφιά του συζύγου»,
μετάφραση: Ε. Παναγιώτου - Δ. Αθηνάκης, εκδόσεις Πατάκης, 2023

Άνευ όρων παράδοση στην ομορφιά (;)

Η канаδή ποιήτρια Αν Κάρσον (Τορόντο, 1950 -), από τις σημαντικότερες φωνές του καιρού μας, δοκιμογράφος, μεταφράστρια και διακεκριμένη κλασική φιλόλογος, γίνεται το 2001 η πρώτη γυναίκα που θα τιμηθεί με το Βραβείο T. S. Eliot. Την ίδια χρονιά είχε εκδοθεί το βιβλίο της «The Beauty of the

husband», ένα μυθοπλαστικό δοκίμιο σε 29 τάνγκο, που είδαμε να κυκλοφορεί μόλις φέτος στην Ελλάδα από τις εκδόσεις Πατάκη υπό τον τίτλο «Η ομορφιά του συζύγου» και να μεταφράζεται με μεράκι από τους ποιητές Ευτυχία Παναγιώτου και Δημήτρη Αθηνάκη.

Στο μεταφραστικό τους σημείωμα, Παναγιώτου και Αθηνάκης, αναφέρουν πως το έναυσμα για αυτή τη μεταφραστική εργασία δόθηκε χρόνια πριν, το καλοκαίρι του 2011 στο κέντρο λογοτεχνίας Banff Center, όπου είχαν προσκληθεί ως υπότροφοι και είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν την Κάρσον, προσφέροντας σήμερα στο ελληνικό κοινό μια διγλωσση έκδοση.

Η σταθερά ευρηματική Κάρσον στην Ομορφιά του συζύγου λέει μια ιστορία πολύ παλιά με έναν τρόπο αναπάντεχα ανανεωτικό. Την ιστορία ενός γάμου. Με τον ανελέητα σαρκαστικό της τόνο στοχάζεται και αφηγείται σε στίχους μια αλληλουχία γεγονότων που αγγίζουν τα βασικά, τα απολύτως πυρηνικά θέματα της λυρικής ποίησης: ομορφιά, επιθυμία, έρωτας και προδοσία.

Μεταφέρω εδώ:
«Ελεγες, “Αν διπλασιαστεί η επιθυμία γίνεται έρωτας, αν διπλασιαστεί/ ο έρωτας γίνεται τρέλα”./ Αν διπλασιαστεί η τρέλα γίνεται γάμος/ πρόθεσα».

Θα μπορούσε να ειπωθεί πως διαβάζουμε σκηνές από έναν γάμο, συμπεριλαμβανομένων όλων των γνωστών κλισέ. Η άλλη γυναίκα, η συζήτησή στην κουζίνα, το ταξί που περιμένει. Η οξύδερκεια της Κάρσον, όμως, μας υποχρεώνει σε μια άλλη διαπίστωση. Στην ομορφιά του συζύγου κάθε ποίημα, που παραμένει αυτόνομο αλλά αποτελεί πάντα κομμάτι μιας ευρύτερης σύνθεσης, εκκινεί από τον άγγλο ρομαντικό ποιητή Τζον Κιτς, του οποίου οι στίχοι λειτουργούν ως επιγραφές/πλαίσια, αναβαθμίζοντας την ποιητική κατάθεση της Κάρσον σε ένα νέο, διακριτό και υψηλότερο επίπεδο.

Αυτό της διακειμενικότητας ή σωστότερα το επίπεδο μιας αδιαμεσολάβητης πια συνομιλίας με το έργο του Κιτς. Μιας συνομιλίας τόσο λεπτοδουλεμένης που αποκτά αυταξία συγκριτικής μελέτης και λογοτεχνικής κριτικής, γιατί δεν περιορίζεται στην αναμενόμενη αναγνωστική συνθήκη που θα μας αποκάλυπτε ή έστω θα μας πληροφορούσε απλώς για το πως διάβασε μια ποιήτρια πρώτης γραμμής σήμερα τον Κιτς.

Άλλωστε, το κρίσιμο εδώ είναι πως το credo του Τζον Κιτς, σύμφωνα με το οποίο, «η ομορφιά είναι αλήθεια» ανακατευθύνεται από την Κάρσον. Ο όμορφος σύζυγος είναι ένας ψεύτης κατά συρροή, με την ποιητική αφήγηση της Κάρσον να διατηρεί αμείλιτο το νοητικό της διάλυμα, το αιχμηρό της χιούμορ, δίχως να διολισθαίνει στο μελόδραμα, παραμένοντας ηβελμένα τρωτή στο γνήσιο συναίσθημα.

Σκέφτομαι πως «Η ομορφιά του συζύγου» είναι ένα βιβλίο που μπορεί να διαβαστεί εξαιρετικά παραγωγικά πλάι στην ποιητική συλλογή «Siag's Leap» της αμερικανής ποιήτριας Sharon Olds. Η Olds έντεκα χρόνια μετά την Κάρσον και σε άλλο ύφος καθαρά εξομολογητικό, εκδίδει το 2012 ένα σύντομο βιβλίο δεκαεπτά ποιημάτων, ακολουθώντας τα γεγονότα που οδήγησαν στο διαζύγιο της μετά από τριάντα χρόνια γάμου. Το βιβλίο προκάλεσε αίσθηση και κέρδισε το βραβείο T. S. Eliot, αλλά και το βραβείο Πούλτζερ για την ποίηση το 2013.

Κοινό σημείο συνάντησης και των δύο ποιητριών –που προκαλεί εντύπωση, αλλά όχι κι έκπληξη– πέρα από την απόδραση του συζύγου και το αίσθημα της εγκατάλειψης, είναι η δική τους (βαρύνουσα σαφώς) ψυχική επιστροφή στην μητέρα. Στην Κάρσον, όμως, η μικρία απουσιάζει. Γράφει: «Ιδού η συμβουλή μου/ κράτα/ Κράτα την ομορφιά».

Σ' αυτό το έβδομο βιβλίο της Κάρσον, ξεδιπλώνεται μια ερωτική σχέση από τα εφηβικά ακόμη χρόνια έως και μετά το συμβάν του διαζυγίου. Η Κάρσον συνθετική και ευρωμαθής, μιλά (κυρίως σε πρώτο πρόσωπο ή ως η/ο σύζυγος) για τη διάλυση μιας κοινής ζωής μέσα από μια συναρπαστική γραφή που μετατοπίζεται μαεστρικά από τον Κιτς στον Σαίξπηρ, από τον Ντισάν στον Ντεγκά, από τον Αριστοτέλη στον Μπέκετ και πάλι πίσω στη θεά Δήμητρα, ως αρχετυπική μητέρα που προειδοποιεί την κόρη της.

Θα γράφει:

«Στόχος μίας μητέρας είναι να αναχαιτίσει την αποπλάνηση. Θα την αντικαταστήσει με κάτι πραγματικό: παραγωγή προϊόντων.

Η νίκη της Δήμητρας επί του Άδη δεν έγκειται στην επάνοδο της κόρης από τον Κάτω Κόσμο, αλλά στον κόσμο που ανθεί».

«Η ομορφιά του συζύγου» είναι το δίχως άλλο μια απαιτητική αναγνωστική διαδρομή που προϋποθέτει τριβή, ισχυρή αντίληψη και ποιητικό αισθητήριο από την πλευρά των αναγνωστών. Ανταμοιβή φυσικά, υπάρχει και είναι σημαντική. Άλλωστε μιλάμε πάντα για μια ποιήτρια επίδραση, πρωτότυπη και πειραματικά τολμηρή, με δεκάδες διακρίσεις, της οποίας το όνομα έχει συζητηθεί επανειλημμένως για το Νόμπελ Λογοτεχνίας.

Η σίρτις αποσύρεται με ένα απόσπασμα του βιβλίου:

[...] Αν ένας σύζυγος παίζει ξανά τη ζαριά της ομορφιάς του μία τελευταία φορά / ποιος ευθύνεται; [...]

[...] Ο σύζυγος και η σύζυγος δεν μπλέχτηκαν λοιπόν σε φόνο αλλά συνέχισαν την περιοδεία τους στην Πελοπόννησο, περνώντας ακόμη οχτώ μέρες γεμάτες δυστυχία

στία σε ναούς και λεωφορεία και ταβέρνες σκεπασμένες από κληματαριές, οχτώ μέρες με την εσωτερική υφή που έχει ένα πετραδάκι (στ' αρχαία πέτρος)

- δηλαδή “πέτρα σπασμένη σε πολλά κομμάτια, λίκος οδοστρωσίας χαλίνα”

που εξυπηρετούσαν όμως έναν σκοπό στο πλαίσιο της δικαιοσύνης που

ήταν ο γάμος τους.

Περιμένοντας το μέλλον και τους θεούς,

ο σύζυγος και η σύζυγος αναπαύθηκαν,

όπως οι παίχτες στηρίζονται κάποτε στους κανόνες του παιχνιδιού, αν είναι παιχνίδι, αν ξέρουν τους κανόνες, και ήταν παιχνίδι και τους ήξεραν [...]

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΚΟΡΡΥΒΑΝΤΗ

Η σταθερά ευρηματική Κάρσον λέει μια ιστορία πολύ παλιά με έναν τρόπο αναπάντεχα ανανεωτικό. Την ιστορία ενός γάμου. Με τον ανελέητα σαρκαστικό της τόνο στοχάζεται και αφηγείται σε στίχους μια αλληλουχία γεγονότων που αγγίζουν τα βασικά, τα απολύτως πυρηνικά θέματα της λυρικής ποίησης: ομορφιά, επιθυμία, έρωτας και προδοσία.

Σημόριο